

АНТИКОРУПЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

- 1 ЯК СПРИЙМАТИ НОВИНИ ПРО КОРУПЦІЮ
- 2 АНТИКОРУПЦІЙНІ РОЗСЛІДУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА ЗАКОРДОНОМ
- 3 ЗВ'ЯЗОК ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ЕТИКИ
- 4 ЦІКАВІ КЕЙСИ

11/2024

1 ЯК СПРИЙМАТИ НОВИНИ ПРО КОРУПЦІЮ

Соціологічним дослідженням НАЗК «Корупція в Україні: розуміння, сприйняття, поширеність», встановлено, що існує великий розрив між тим, яка кількість людей вважає, що корупція є дуже поширеною в Україні, та тим, скільки людей насправді стикалась з нею особисто. Людина може взагалі не мати досвіду залученості до корупційних практик, але все одно вважатиме, що корупція є всюди.

Експерти НАЗК прийшли до висновку, що населення оцінює поширеність корупції не так з власного досвіду, як із повідомлень, суджень і оцінок, які поширюються у суспільстві.

Одним з факторів, що впливає на наше сприйняття корупції, є те, як корупція висвітлюється в медіа, та як ми самі сприймаємо ту чи іншу інформацію. Не треба забувати про критичне сприйняття інформації, коли ви бачите чергові новини про те, що когось спіймали на хабарі.

ПРО ЩО ТРЕБА ПАМ'ЯТАТИ, КОЛИ БАЧИТЕ НОВИНИ ПРО КОРУПЦІЮ?

▶ КОНТЕКСТ МАЄ ЗНАЧЕННЯ

Іноді в історіях про корупцію бракує важливої довідкової інформації. Репортаж може висвітлювати неправомірну поведінку політика, не пояснюючи правові складнощі або політичне середовище.

▶ ІНФОРМАЦІЯ МОЖЕ БУТИ УПЕРЕДЖЕНОЮ

На деякі репортажі впливають особисті чи політичні упередження репортера або ЗМІ. Політично заангажоване ЗМІ може викривлено зобразити політичну фігуру через її приналежність до тієї чи іншої політичної сили.

▶ ЧИ НЕ Є ЦЕ НАДМІРНИМ УЗАГАЛЬНЕННЯМ?

Окремий випадок корупції в компанії або державному відомстві може бути використаний для того, щоб несправедливо назвати всю установу корумпованою.

▶ БАЖАННЯ СЕНСАЦІЙ

Привабливі заголовки привертають увагу, але можуть вводити в оману. Заголовок на кшталт «Корупція процвітає в мерії!», заснований на незначних інцидентах, може перебільшувати реальну ситуацію.

▶ «ПАСТКА ПРОЗОРОСТІ»

Підвищена прозорість і зусилля з розслідування призводять до виявлення більшої кількості корупційних випадків, що з одного боку – є корисним для демократії та підзвітності, з іншого - може призвести до підвищення рівня сприйняття корупції. Підвищена увага ЗМІ часто призводить до того, що громадськість вважає, що рівень корупції зростає, навіть якщо фактична частота корупційних порушень залишається незмінною або зменшується.

АНТИКОРУПЦІЙНІ РОЗСЛІДУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА ЗАКОРДОНОМ*

Першим законом, яким була передбачена кримінальна відповідальність за корупційні правопорушення за кордоном був FCPA (Foreign Corrupt Practices Art) – Закон про корупційні дії за кордоном, який набув чинності у США в 1977 році.

Мета FCPA:

- запобігання та утримання від виплати хабарів іноземним урядовцям;
- більша прозорість у фінансовій звітності;
- створення конкурентного середовища для компаній, що діють за кордоном.

Особливість FCPA – корупційними визнається багато порушень, зокрема, в сфері фінансової звітності.

У 2024 році притягнуто до відповідальності 2 компанії і накладено фінансових штрафів на загальну суму 108,33 мільйонів доларів США.

У 2023 році - 9 компаній і накладено фінансових штрафів на загальну суму понад 267,65 мільйонів доларів США.

Для порівняння, у 2020 році до відповідальності на підставі FCPA було притягнуто 12 компаній і накладено фінансових штрафів на загальну суму в рекордні 6,4 мільярда доларів.

Як наведена інформація стосується України?

Наводимо публічну інформацію щодо антикорупційних розслідувань, які безпосередньо стосувалися (стосуються) України.

TEVA PHARMACEUTICAL – рекордна сума штрафу за порушення антикорупційних законів у 2016 році. Мін'юст США заявив, що найбільший в світі виробник ліків ізраїльська компанія TEVA Pharmaceutical погодилися на зняття кримінальних звинувачень і виплату штрафу більш, ніж у 283 мільйонів доларів США у зв'язку зі схемами, що включають підкуп офіційних осіб в Україні, РФ та Мексиці. Ще 236 мільйонів доларів США компанія погодилася виплатити по досудовому договору з американською Комісією з цінних паперів і ринків.

У період з 2001 по 2011 роки компанія виплачувала українському чиновнику щомісячний «гонорар», а також організувала подорожі і надавала інші цінні речі на загальну суму близько 200 тисяч доларів США. В обмін на це чиновник використовував своє службове становище і вплив в українському уряді для сприяння реєстрації фармацевтичних препаратів TEVA.

Імена, посади і відомча приналежність чиновників не називаються. Аналогічні звинувачення проти компанії були висунуті в РФ та Мексиці.

BK MEDICAL APS/ANALOGIC CORP. – штраф за махінації з бухгалтерською звітністю (2016). Компанія BK MEDICAL APS підконтрольна Analogic Corp., порушила FCPA через свою діяльність у РФ, Україні, Ізраїлі, Казахстані та В'єтнамі.

BK MEDICAL APS, що базується в Данії і займається виробництвом медичного обладнання, визнала, що за домовленістю із зарубіжним дистриб'ютором вартість поставленого нею обладнання була штучно завищена.

Згодом кошти, що залишилися за рахунок різниці між реальною вартістю обладнання і ціною, вказаною в платіжних документах, за вказівкою дистриб'ютора були перераховані на рахунки третіх осіб. У компанії визнали факт шахрайства з бухгалтерською звітністю та іншою документацією з метою приховати сумнівні платежі третім особам, в тому числі представникам державних установ.

Для врегулювання претензій у рамках кримінального провадження в США Analogic Corp. погодилася виплатити штраф у 3,4 мільйони доларів США, пішла на співпрацю з американською владою і правоохоронними органами інших країн, а також взяла на себе зобов'язання переглянути корпоративну політику, спрямовану на виявлення, усунення та запобігання порушень антикорупційного законодавства.

Крім того, Analogic Corp. домовилася про врегулювання претензій у рамках цивільного провадження з Комісією з цінних паперів і ринків США, погодившись виплатити штрафи на загальну суму понад 11,4 мільйони доларів США.

ARCHER-DANIELS-MIDLAND – відсутність ефективної програми комплаєнс і порушення FCPA.

У грудні 2013 року Комісія з цінних паперів і ринків США висунула звинувачення проти світового виробника харчових продуктів ARCHER-DANIELS-MIDLAND (ADM) в нездатності запобігти незаконним виплатам, які проводила її дочірня компанія Альфред С. Топфер Інтернешнл Юкрейн Лтд., на користь українських чиновників, порушуючи тим самим вимоги FCPA.

Розслідування Комісії довело, що дочірні компанії ADM в Німеччині і Україні виплачували хабарі через посередників на загальну суму 21 мільйон доларів США з метою забезпечення повернення ПДВ.

Платежі були приховані шляхом запису їх в бухгалтерському обліку як страхових премій та інших ділових витрат. Розслідування також довело, що система антикорупційного комплаєнсу ADM була недосконалою і недостатньою, а корупційні дії дочірніх підприємств ADM в іноземних юрисдикціях призвели до незаконного збагачення на суму 33 мільйони доларів США.

*Посібник Професійної асоціації корпоративного управління "Антикорупційний комплаєнс: посібник для програми з підготовки осіб, відповідальних за реалізацію антикорупційної програми"

ЗВ'ЯЗОК ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ЕТИКИ

Етика та особиста доброчесність пов'язані між собою та є основою для прийняття рішень в різних ситуаціях. Вони заохочують людей та організації діяти відповідально, враховувати вплив своїх рішень та слідувати своїм основним цінностям і принципам.

Це не лише приносить користь особам, які приймають рішення, з точки зору особистого зростання та репутації, але й сприяє загальному благу та етичному розвитку суспільства в цілому.

РАМКИ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ

Розуміння етики забезпечує систему принципів, таких як чесність, справедливість і повага до інших, які допомагають людям робити вибір, що є не лише вигідним для них, але й поважним і справедливим по відношенню до інших учасників процесу.

Особиста доброчесність діє як внутрішній компас, спрямовуючи людей діяти відповідно до їхніх цінностей і принципів, навіть перед обличчям особистих втрат або коли ніхто не спостерігає. Така доброчесність гарантує, що рішення приймаються у спосіб, який відповідає етичним переконанням людини.

БАЛАНС МІЖ ОСОБИСТИМИ ТА КОЛЕКТИВНИМИ ІНТЕРЕСАМИ

Етичне прийняття рішень заохочує людей враховувати наслідки їхніх дій для суспільства, навколишнього середовища та інших суб'єктів, балансує між особистими вигодами та колективним благом.

Відстоювання своїх цінностей іноді може означати прийняття рішень, які не приносять найвищої особистої вигоди, але є правильними і справедливими.

ДОВГОСТРОКОВІ ПЕРСПЕКТИВИ НАД КОРОТКОСТРОКОВИМИ ВИГОДАМИ

Етика та доброчесність часто призводять до рішень, які надають пріоритет довгостроковій стійкості та відносинам, а не миттєвим, короткостроковим вигодам. Це може означати інвестиції у розвиток працівників або прийняття екологічно відповідальних рішень.

Рішення, прийняті з дотриманням етичних норм, з часом формують довіру та міцну репутацію, що може мати велике значення для особистого та професійного успіху.

ЕТИЧНЕ ЛІДЕРСТВО ТА ВПЛИВ

Особи, які розуміють і практикують етичне прийняття рішень та особисту доброчесність, часто надихають оточуючих наслідувати їхній приклад, сприяючи формуванню культури чесності та поваги.

Етичні лідери можуть впливати на політику і практику в організаціях і громадах, просуваючи етичну поведінку і доброчесність як стандартні очікування.

Наприклад, Джеймс Комі, колишній директор ФБР, у своїй книзі «Вища вірність: правда, брехня і лідерство. Спогади директора ФБР» підкреслює важливість збереження високих моральних стандартів і етики в управлінні, особливо в складних ситуаціях.

Сам Комі опинився в центрі політичної уваги під час виборів 2016 року в США через своє керівництво у Федеральному бюро розслідувань (ФБР), яке проводило розслідування щодо використання Хілларі Клінтон приватного сервера електронної пошти під час її перебування на посаді державного секретаря.

Етичне лідерство Джеймса Комі у кейсі 2016 року полягало в його рішучості діяти відповідно до правових стандартів і професійних норм, незважаючи на політичний тиск і потенційні наслідки для виборчого процесу.

Він публічно розкритикував Хілларі Клінтон за необережне поводження з класифікованою інформацією, але в той же час не рекомендував, аби проти Клінтон були висунуті будь-які звинувачення через відсутність доказів умисного порушення законів.

Комі підтримував прозорість, інформуючи Конгрес про відновлення розслідування перед виборами, хоча цей крок і викликав значну критику. Його звільнення у 2017 році спричинило подальші дебати щодо етики у високих ешелонах влади.

ОРІЄНТУВАННЯ В СКЛАДНИХ МОРАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ

Розуміння етики та доброчесності має вирішальне значення, коли стикаєшся з етичними дилемами, де вибір може бути неочевидним.

Це допомагає оцінити наслідки різних дій і вибрати ту, яка відповідає етичним принципам і особистим цінностям.

Знання і відданість етиці та особистій доброчесності дають людям впевненість у процесі прийняття рішень, навіть у складних і суперечливих ситуаціях.

Винесено вирок у кримінальній справі:

► Особа, перебуваючи на посаді провідного інженера відділу якості, технічного контролю та нових технологій Служби автомобільних доріг, будучи службовою особою, наділеною організаційно-розпорядчими функціями за спеціальним повноваженням, неналежно виконав свої службові обов'язки під час здійснення технічного нагляду за виконанням робіт з поточного середнього ремонту мосту на автомобільній дорозі, що спричинило тяжкі наслідки державним інтересам.

У період з вересня по грудень 2019 року Особа, отримавши від підрядника акти приймання виконаних будівельних робіт (форми КБ-2в), діючи із злочинною недбалістю, не передбачаючи можливості настання суспільно - небезпечних наслідків свого діяння, хоча повинен був та міг їх передбачати, маючи реальну можливість виконати належним чином свої службові обов'язки, проте неналежно їх виконуючи в частині здійснення технічного нагляду, не дотримуючись покладених на нього завдань та обов'язків щодо контролю за відповідністю обсягів та об'ємів, термінів і якості виконаних будівельних робіт, а також якості застосовуваних матеріалів, виробів, не перевіряв відповідність обсягів та кількості фактично виконаних робіт на об'єкті із відомостями, зазначеними в наданих підрядником актах приймання виконаних будівельних робіт.

Підрядником включено обсяги виконаних будівельних робіт і матеріалів під час здійснення поточного середнього ремонту мосту, які фактично не виконувались на загальну суму 1 860 258, 71 грн.

Суд ухвалив:

1. Затвердити угоду про визнання винуватості.
2. Визнати Особу винуватим за ч.2 ст. 367 КК України та призначити покарання у виді позбавлення волі на строк 4 (чотири) роки з позбавлення права обіймати посади, пов'язані зі здійсненням технічного нагляду за виконанням робіт з ремонту та/або створення об'єктів дорожньої інфраструктури строком на 2 роки та зі штрафом в розмірі двохсот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що становить 4250 грн.
3. На підставі ст. 75 КК України звільнити Особу від відбування основного покарання з випробуванням, встановивши йому іспитовий строк тривалістю 1 рік.

При підготовці Антикорупційного бюлетеню використано наступні джерела інформації:

1. Навчальні матеріали для викладачів дисципліни «Антикорупція та доброчесність» (Навчальний портал Національного агентства з питань запобігання корупції).
2. Посібник Професійної асоціації корпоративного управління «Антикорупційний комплаєнс: посібник для програми з підготовки осіб, відповідальних за реалізацію антикорупційної програми».
3. Матеріали з Єдиного державного реєстру судових рішень.